

Europaudvalget

FOLKETINGET

REFERAT

AF 41. EUROPAUDVALGSMØDE

Dato: tirsdag den 28. august 2018
Tidspunkt: kl. 13.00
Sted: vær. 2-133

Til stede: Erik Christensen (S), formand, Marcus Knuth (V), Marie Krarup (DF), Pernille Bendixen (DF), Christian Langballe (DF), Peter Hummelgaard Thomsen (S), Nick Hækkerup (S) og Rasmus Nordqvist (ALT).

Desuden deltog: udlændinge- og integrationsminister Inger Støjberg.

Punkt 1. Samråd med udlændinge- og integrationsministeren om udsendelsescentre i udlandet for afviste asylansøgere

EUU alm. del (17) – samrådsspørgsmål J (samrådsspørgsmål J)

Samrådet blev afholdt som et fælles samråd med Udlændinge- og Integrationsudvalget.

Samrådsspørgsmål J

Stillet af Peter Hummelgaard Thomsen (S)

Ministeren bedes redegøre for de planer, som statsministeren offentliggjorde på grundlovsdag om at bygge udsendelsescentre i udlandet for afviste asylansøgere, herunder redegøre for, hvorfor både Tyskland og Holland afviser planerne (jf. Jyllands-Posten den 17. juni 2018, "Tyskland og Holland lægger afstand til Lars Løkkes nye prestigeprojekt"), på trods af at statsministeren grundlovsdag påstod, at disse lande sammen med Østrig er med i kredsen af lande, som sammen med Danmark arbejder på planerne?"

Peter Hummelgaard Thomsen uddybede sit spørgsmål ved at sige, at det egentlig var statsministeren, der var blevet inviteret, da meget af baggrunden for samrådet er udtalelser, han kom med på grundlovsdag. Statsministeren ville imidlertid ikke deltage, men det var glædeligt, at udlændinge- og integrationsministeren ville deltage i stedet.

Statsministeren fik det i sin grundlovstale til at lyde, som om etableringen af udrejsecentre var lige på trapperne, og at pilotprojektet nok var klar inden årets udgang. Hvad var status? Udlændinge- og integrationsministeren havde oversendt et svar med besked om, at hun ikke kunne sige så meget, fordi det ville kunne skade igangværende forhandlinger. Ikke desto mindre burde Folketinget inddrages i planerne, så ministeren kunne forhåbentlig løfte sløret for en smule mere, især i lyset af, at flere af de lande, statsministeren nævnte i sin grundlovstale, senere havde udtalt offentligt, at de ikke havde konkrete planer om at deltage i projektet. Folketingets medlemmer blev bekymrede over, om projektet for det første stadig var under etablering, og for det andet om statsministeren i sin tale gjorde regning uden vært.

Udlændinge- og integrationsministeren: Vi har sat et vigtigt arbejde i gang for at etablere udrejsecentre uden for EU – og det kan jeg forstå, at der er en relativt bred opbakning til i Folketinget. Men det er i sagens natur begrænset, hvad jeg kan sige om de konkrete drøftelser med andre lande. Det gælder både drøftelser med EU-lande, der kunne være interesserede i at være med til at udarbejde dette pilotprojekt og drøftelser med lande uden for EU, som kunne overveje at huse et udrejsecenter. Når det er begrænset, hvad jeg kan sige, er det for at undgå at løbe den risiko, at det kommer til at skade selve processen med at få en aftale på plads med et tredjeland.

Jeg vil henlede opmærksomheden på, at jeg forud for dette samråd har oversendt en række svar til Udlændinge- og Integrationsudvalget på spørgsmål nr. 753. I denne forelæggelse kommer jeg ikke til at gentage, hvad der allerede fremgår af den besvarelse. Men jeg vil gerne forklare lidt om det arbejde, vi er i gang med.

Drøftelser i en breds kreds af lande

Som statsministeren sagde i sin grundlovstale – og efterfølgende i et interview til Jyllands-Posten – har Danmark deltaget i en bred dialog med en større gruppe ligesindede europæiske lande om den fremtidige indretning af asylsystemet i Europa.

Initiativet til dialogen blev taget af Østrig tilbage i 2016. Blandt de lande, som har deltaget, er bl.a. Holland og Tyskland, men også f.eks. Finland, Norge og Sverige. Desuden har Europa-Kommissionen deltaget.

Der har dels været tale om generelle drøftelser om, hvordan man fundamentalt får løst udfordringerne med migrationspresset mod Europa og samtidig konstrueret et fremtidigt europæisk asylsystem; dels mere fokuserede drøftelser om mulige konkrete initiativer til bedre håndtering af migrationen mod Europa.

Det handler bl.a. om at se på forskellige modeller, der kan forhindre illegal migration, forbedre grænsekontrolforanstaltninger, stoppe asylshopping, styrke udsendelsesmulighederne og skabe mulighed for bedre beskyttelse af flygtninge i deres nærområder.

Bilateralt samarbejde med Østrig om udrejsecentre

Siden foråret har Danmark indgået i et bilateralt samarbejde med Østrig om et pilotprojekt, der skal etablere et udrejsecenter i et land uden for EU. Tanken er, at vi sammen med Østrig går foran og laver det rugbrødsarbejde, der skal til for at realisere projektet. Det kan forhåbentlig bane vej for et fælles europæisk initiativ, som skal bidrage til, at vi får bedre styr på migrationen til Europa, end vi har i dag.

Pilotprojektet går i al sin enkelthed ud på, at vi skal sørge for, at de, der ikke har ret til at være i Danmark, vælger at rejse hjem til deres hjemlande. I Danmark har vi oprettet Udrejsecenter Kærshovedgård, som på sin vis danner model for de tanker, vi har drøftet med Østrig og andre europæiske lande. Det er således tanken, at det vil være muligt at overføre afviste asylansøgere i udsendelsesposition fra Danmark til udrejsecenteret, hvis

det er vanskeligt at få dem udsendt til hjemlandet. Her vil de skulle opholde sig, indtil de foretager frivillig udrejse eller tvangsmæssigt udsendes til hjemlandet.

Det er min opfattelse, at et sådant udrejsecenter vil have en præventiv virkning, så Danmark i fremtiden vil modtage færre irregulære migranter og derfor også færre asylansøgere uden et reelt asylmotiv. Et udrejsecenter uden for EU vil nemlig sende et tydeligt signal om, at udlændinge i udsendelsesposition ikke vil kunne opholde sig i Danmark, mens de afventer en udsendelsesproces – som for nogles vedkommende er meget langvarig. Lad mig i den forbindelse bemærke, at der i øjeblikket er knap 600 afviste asylansøgere i udsendelsesposition til de lande, hvor udsendelsessituationen må anses for fastlåst.

Det må alt andet lige forventes, at udsigten til at komme i udsendelsesposition på et udrejsecenter uden for EU – frem for i Danmark eller et andet EU-land – vil stimulere flere til at vende frivilligt hjem. Men det må også forventes, at det vil få færre til overhovedet at prøve lykken, for vi ser, at man stadig kommer her, selv om man ikke har et reelt asylmotiv, og selv om man godt er klar over, at man derfor ikke får asyl og skal sendes ud igen. Det nytter simpelthen ikke noget, hvis myndighederne på den ene side har besluttet, at en udlænding ikke må være her i Danmark, og at den person så alligevel kan blive landet ved at nægte at samarbejde. Derfor bliver vi nødt til at træffe nogle anderledes hårde foranstaltninger.

I dag oplever vi meget lave indrejsetal og asylansøgertal i Danmark – i høj grad på grund af de stramninger, vi har gennemført sammen med Dansk Folkeparti og til dels Socialdemokratiet for om at få styr på tilstrømningen til Danmark. Men det er tydeligt for mig, at de europæiske asylsystemer stadig er grundlæggende uegnede til at håndtere en verden, hvor afstandene bliver mindre og mindre, og hvor oplysningen bliver større og større. Globaliseringen gør folk mere bevidste om verdens uligheder, hvorfor flere vil forsøge at krydse Middelhavet for at komme til Europa, selv om de ikke er forfulgte. Der er tale om økonomiske migranter – de flygter ikke fra noget, men har forladt deres hjemland i håb om et skabe sig et bedre liv et andet sted. Det kan jeg sådan set godt forstå, at man forsøger, men det nytter bare ikke noget, for vi kan ikke huse alle de mennesker i Europa. Det er med til at undergrave hele systemets troværdighed i befolkningen, at mange af dem alligevel ender med at søge asyl i Europa, så noget må der gøres.

Jeg vil meget hellere have et system, hvor vi hjælper dem, der har mest behov, og hvor vi selv bestemmer, hvem vi inviterer indenfor, og samtidig langt mere effektivt kan holde dem væk, som ikke har et ærinde her. Det tror jeg, at der er generel enighed om. Vi skal væk fra et system, hvor vi giver fortrin til de asylansøgere, der har flest penge og kræfter, og hvor vi understøtter menneskesmuglernes kyniske forretningsmodel.

Men et nyt asylsystem kommer ikke i morgen, og Danmark kan ikke gennemføre det alene. Lad mig derfor for en god ordens skyld slå fast, at det ikke kun er Danmark, der har problemer med at få ulovlige indvandrere til at rejse hjem. Det gælder stort set alle europæiske lande. Problemet er meget stort og fylder mere og mere i diskussioner med mine europæiske kolleger. Jeg anser derfor pilotprojektet som et konstruktivt bidrag til de

igangværende drøftelser på EU-niveau om et mere fremtidssikret asylsystem, som bliver et endeligt opgør med menneskesmuglernes forretningsmodel.

Jeg vil ikke skjule, at det bliver svært at finde et land, vi kan placere udrejsecenteret i. Det kræver noget rugbrødsarbejde i form af intense drøftelser. Det er naturligt for jer at spørge, hvilke lande man kan forestille sig udrejsecenteret ligge i. Der kommer jeg nok til at skuffe udvalget lidt, for det er ret begrænset, hvad jeg kan sige om det. Det er min opfattelse, at videregivelse af detaljerede oplysninger på nuværende tidspunkt kan være med til at skade regeringens bestræbelser for at opnå en aftale. Jeg har fuld forståelse for, at I har en meget stor interesse i det – det ville jeg også selv have, hvis jeg var socialdemokrat for en dag, og det er sagt uden sarkasme af nogen som helst art. Men helt ærligt – det ville kunne skade de forhandlinger, der foregår, og der er ingen letkøbte løsninger i en kompliceret virkelighed. Og der er selvsagt mange praktiske, økonomiske, juridiske og politiske udfordringer forbundet med et sådant pilotprojekt, som vi er nødt til at styr på. Og det arbejder vi intenst på i øjeblikket.

Peter Hummelgaard Thomsen ville ikke lade ministeren høre et ondt ord for, at hun ikke kunne afsløre, hvilke lande der blev forhandlet med. Folketingets partier var uenige om mange aspekter af udlændingepolitikken, men Socialdemokratiet mente grundlæggende, at det var meget vigtigt at diskutere, hvordan man på en ordentlig måde kan sørge for at sende mennesker, der er kommet til Europa uden at have ret til det, tilbage, hvor de hører hjemme. Det handlede grundlæggende om asylsystemets holdbarhed i fremtiden. Derfor indgik Socialdemokratiet meget gerne i et samarbejde med regeringen og alle Folketingets partier. At der var 2,5-3 millioner afviste asylansøgere i Europa, som var i udsendelsesposition, men ikke kunne sendes tilbage, var en bombe under det system, som ellers gerne skulle være i stand til at beskytte mennesker. Det måtte man tage meget alvorligt.

Grunden til, at Socialdemokratiet alligevel gik kritisk til værks over for regeringen, var fornemmelsen af, at statsministeren var for hurtigt ude grundlovsdag, når han over for journalister temmelig skræksikkert erklærede, at pilotprojektet sandsynligvis var færdigt inden årets udgang. Holdt den tidsplan?

Rasmus Nordqvist kunne forstå, at han sad placeret mellem holdningerne hård, hårdere og hårdest. Selv var han til stede for at finde ud af, hvad man egentlig mente med begrebet udrejsecentre – ville det blive fangelejre, som folk ikke kunne forlade? Og skulle udrejsecenteret ligge i hjemlandet eller i et andet land uden for EU? Det blev nævnt, at 600 mennesker i Danmark befandt sig i en fastlåst udrejsesituation. Skulle de sendes til et udrejsecenter et sted i verden, eller hvem skulle sendes dertil? Og når ministeren kaldte deres situation fastlåst, var det så fordi de mennesker selv havde modsat sig at rejse, eller skyldtes det, at deres hjemlande ikke ville tage imod dem igen?

Pernille Bendixen spurgte, om ministeren ville have haft mulighed for at tale mere frit, hvis samrådet havde været lukket. Når ministeren nævnte, at grænsebevogtningen skulle styrkes, betød det så, at man planlagde ændringer af havloven? Kystvagten er via havlo-

ven forpligtet til at redde de mennesker, der sejler ud i halvfærdige både, som er forudindstillet til at synke midt på Middelhavet.

Udlændinge- og integrationsministeren svarede, at planen var at etablere et udrejsecenter i et tredjeland uden for EU med Kærshovedgård som forbillede og med minimumsstandarder inden for rammerne af internationale forpligtelser. Ansvar for forholdene i lejren blev Danmarks og EU's. Ville man kunne forlade et sådant center? Ja, det ville sandsynligvis blive som på Kærshovedgård, hvor der dog er restriktioner, idet man som hovedregel skal opholde sig der og underrette centeret, hvis man forlader det. Men hun ville ikke hænges op på det, for ikke alt var på plads endnu.

Da der var tale om et pilotprojekt, ville det ikke blive alle de 600, der befandt sig i en fastlåst situation, som ville blive sendt til udrejsecenteret. Med folk i en fastlåst udrejseposition mentes alle på Sjælsmark eller Kærshovedgård, som ikke var på tålt ophold. Dem i fastlåst udrejseposition ville kunne tage hjem i morgen, hvis de ville, men en række lande tager ikke imod borgere, hvis de ikke selv vil rejse hjem. Danmark og EU kunne imidlertid ikke bare lade folk selv vælge land, som var det et tag selv-bord. Det var det, man nu søgte at ændre på.

Ministeren var ikke i tvivl om, at et udrejsecenter i et tredjeland ville animere flere migranter til at rejse hjem. Mange beboere var utilfredse med forholdene på Sjælsmark og Kærshovedgård. Men det ændrede ikke på, at de kunne rejse hjem i morgen, men ikke gjorde det. Folk, der ikke har ret til at være i landet, skal ud. Nye metoder måtte tages i brug, og udrejsecenteret var en god mulighed. Hvis Rasmus Nordqvist tog med en dag på besøg på Kærshovedgård, ville han kunne se, hvad forbilledet var for udrejsecenteret.

Til Peter Hummelgaard Thomsen sagde hun, at et udrejsecenter tidligst ville kunne åbnes i 2019. Forhandlingerne kørte for fuld skrue, men der ville gå noget tid, før aftalen var på plads. Forhåbentlig ville forhandlerne inden nytår kunne se konturerne af aftalen.

Svaret til Pernille Bendixen lød, at medlemmerne ikke kunne få mere information under et lukket samråd, fordi det drejede sig om forhandlinger med andre lande. Hun foreslog at udsætte spørgsmålet om en eventuel ændring af havloven til et andet tidspunkt og i et andet regi end Europaudvalgets.

Rasmus Nordqvist mente, at det var en stor opgave at bede et land om at tage imod 600 migranter fra Danmark og x antal fra Østrig. Hvor lang tid forestillede ministeren sig, at man skulle hjælpe det land? Kunne migranterne blive i centeret på livstid? Han forstod godt, at udrejsecenteret også var en symbolsk måde at afskrække migranter på, men der var også en række praktiske ting at håndtere. Havde regeringen vurderet, om sådan et center ville holde sig inden for internationale konventioner, eller ville den gå lige til grænsen? Og var de 600 migranter alle nogle, som deres respektive hjemlande ville tage imod med åbne arme? Var der ingen tilfælde iblandt, hvor ambassaden havde meddelt, at landet ikke ville have med den pågældende person at gøre?

Peter Hummelgaard Thomsen reagerede på Rasmus Nordqvists kommentar om hård-hårdere-hårdest ved at anføre, at det ikke drejede sig ikke om, at socialdemokrater ville opfattes som hårde, men om at partiet var dybt optaget af, at økonomiske migranter udgjorde en reel trussel mod det asylsystem, der ellers gerne skulle beskytte mennesker. 3 millioner mennesker havde ikke ret til asyl, men havde alligevel brugt asylsystemet som brohoved for at opholde sig i Europa, hvor de så i mange tilfælde arbejdede sort uden rettigheder. Hvis ikke man fandt nogle måder at håndtere det på, kunne det indebære, at der i fremtiden slet ikke var noget asylsystem.

Han takkede for ministerens ærlighed om tidsperspektivet og spurgte, om grunden til, at det har taget længere tid, var den skråsikkerhed og de udtalelser, statsministeren kom med i sin grundlovstale, hvor han nævnte specifikke lande, og hvor han røbede, at udrejsecenteret skulle ligge uden for EU, men i Europa. Havde statsministerens udtalelser besværliggjort og forlænget processen?

Nick Hækkerup spurgte, om den gruppe af lande, der havde givet udtryk for et ønske om et nyt asylsystem i Europa – i hvert fald Danmark, Sverige, Tyskland, Østrig og Holland, og uden for EU Norge – sammen med Europa-Kommissionen drøftede udrejsecentre.

Udlændinge- og integrationsministeren gentog over for Rasmus Nordqvist, at der ikke var tale om de 600, som skulle til udrejsecenteret. Der var netop tale om et pilotprojekt, som skulle danne ramme om et større projekt på længere sigt. Udrejsecenteret ville leve op til konventionerne, og det havde ministeren også sagt i drøftelser med andre lande. Det var rigtigt, at forholdene på Kærshovedgård gik til grænsen, men det center var forbi-ledet. Andre lande havde også interesseret sig for Sjælsmark og Kærshovedgård som modeller. Senest havde ministeren haft sin hollandske kollega med på besøg på Sjælsmark.

Hun gentog desuden, at de 600 personer i en fastlåst udrejseposition ville kunne tage hjem i morgen, for sådan var det jo med afviste asylansøgere. Hun ville ikke afvise, at der kunne være enkelte undtagelser.

Udlændinge- og integrationsministeren var enig med Peter Hummelgaard Thomsen i, at der var mere på spil, end Rasmus Nordqvist gav udtryk for. Hjemsendelsespolitik handler i høj grad også om befolkningens tillid til asylsystemet – man skal sikre, at man hjælper dem, der har behov for hjælp. Hvis andre også bruger systemet, bryder det sammen. Hun kendte ikke et eneste menneske, som ikke vil hjælpe andre mennesker i nød. Men det har altid været sådan, at man vender hjem igen, når man ikke har behov for hjælp længere. Folkeslag er gennem historien vendt hjem for at bygge deres land op, når der igen blev fred.

Hun sagde til Nick Hækkerup, at diskussioner om både centre og et nyt asylsystem føres i mange fora. Hun havde selv været til uformelt rådsmøde i Innsbruck i sommerferien, hvor det også var emner, der fyldte, og udrejsecenteret blev nævnt i det store formelle forum og på mere uformelt plan. Europa var ved at vågne op til dåd.

Svaret til Peter Hummelgaard Thomsen lød, at det ikke var forkert, hvad statsministeren havde sagt, for det var korrekt, at man håbede på at have pilotprojektet klar inden årsskiftet. Statsministeren havde ikke hævdet, at de fysiske rammer ville stå klar på det tidspunkt, og det ville de heller ikke komme til. Statsministeren havde på ingen måde skabt røre; det var udmærket at få planerne ud i grundlovsstalen.

Rasmus Nordqvist spurgte, hvordan man ville udvælge dem af de 600, som var i en fastlåst udrejseposition, til udrejsecenteret – var det f.eks. via lodtrækning? Og havde ministeriets jurister allerede vurderet, om centeret ville leve op til de internationale konventioner?

Peter Hummelgaard Thomsen præciserede, at grunden til, at han havde stillet spørgsmålstegn ved statsministerens udtalelser grundlovsdag var, at Folketinget og offentligheden i øvrigt havde fået det indtryk, at projektet var meget nær en realisering. Både til DR og Jyllands-Posten havde statsministeren udtalt: ”Jeg er optimistisk og tror, at vi inden årets udgang vil være i stand til at realisere et pilotprojekt”. Dermed havde statsministeren ganske vist ikke sagt, at man allerede da ville kunne sende folk til nogle konkrete centre, men det måtte betyde, at man var tæt på en aftale med et bestemt land. Desuden havde der været internationale reaktioner, bl.a. fra Østrig, som mente det var bedst at tie stille om sådan et projekt, indtil det er færdigforhandlet. Både Holland og Tyskland havde desuden meddelt, at de ikke deltog i projektet, selv om statsministeren nævnte dem. Når nu udlændinge- og integrationsministeren indrømmede, at tidsperspektivet var lidt længere, end hvad statsministeren skitserede, tydede det på, at statsministeren havde været for hurtigt ude.

Udlændinge- og integrationsministeren svarede, at det var et spørgsmål om temperament og om, hvad man lægger i ordene. Det var nogle vanskelige drøftelser, der ikke foregik i offentligheden, men det ville være forkert ikke at fortælle offentligheden om dem. På den måde kunne Folketinget også forholde sig til problemstillingen på forhånd. Status var, at der foregik intense drøftelser, og en række lande udviste interesse for, hvad Danmark og Østrig havde tænkt sig. Der ville forhåbentlig blive anledning til at diskutere det nøjere på et senere tidspunkt. Hun ville gerne formilde Rasmus Nordqvist ved at sige, at det var naturgivent, at udrejsecenteret skulle holde sig inden for de internationale konventioner. Udvælgelsen af specifikke beboere var svær at tage stilling til, så længe der ikke var et konkret center. Det var også svært at få en juridisk vurdering af et projekt, som ikke var lanceret.

Mødet sluttede kl. 14.01